

Nr 30

Justitieutskottets betänkande i anledning av motioner om vissa polisutbildningsfrågor.

Motionsyrkanden

I motionen 1973:272 av herr Åsling m. fl. (c) hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t begär sådan ändring av kursplanerna för polisaspiranterna att dessa ges utbildning i att ta hand om sårade och skadade djur samt att poliserna får obligatoriskt avlägga de skjutprov och andra prov som behövs för jaktlicens.

I motionen 1973:597 av fröken Andersson i Stockholm m. fl. (c) hemställs att riksdagen beslutar att poliser stationerade på "invandrarorter" skall genomgå viss språkundervisning i de vanligaste invandrar-språken och att tiden för denna utbildning inräknas i tjänstgöringstiden.

Redogörelse för motionsskälerna lämnas nedan.

Omhändertagande av sårade och skadade djur*Motionsskälerna*

I motionen 1973:272 framhålls att det är polisens uppgift att uppsöka och avliva trafikskadade djur. Med undantag för kortare kurser inom de olika polisdistrikten förekommer inte någon undervisning häri under den allmänna polisutbildningen. Motionärerna anser därför att polisaspiranter bör delta i en genomgång av hur man slaktar och tar till vara skadat vilt. En sådan utbildning bör också omfatta såväl uppspårande av skadat vilt som fällande och uppslaktning. Enligt motionärerna bör det därvid krävas att polismännen får avlägga samma prov som gäller för jaktlicens.

Allmän bakgrund

Enligt 20 § lagen (1944:219) om djurskydd, vilken lag avser vård och behandling av husdjur och av andra djur som hålls i fångenskap, får veterinär eller polisman eller också i synnerligen trängande fall envar annan genast föranstalta om dödande av djur som påträffas så svårt sjukt eller skadat att det uppenbarligen bör omedelbart dödas. Ägarens eller innehavarens mening bör inhämtas om så kan ske.

I fråga om avlivande av trafikskadat villebråd saknas någon motsvarande bestämmelse.

Enligt 1 § lagen (1938:244) om rätt till jakt får den som har jakträtt inom visst område, dvs. i allmänhet jordägaren, i princip jaga samt döda och fånga vilda däggdjur och fåglar där. Beträffande vissa mer sällsynta djur som björn, varg, lo m. fl. stadgas i 18 § 1 mom., att om de dödas,

fångas eller anträffas som fallvilt, de skall tillfalla kronan om ej Kungl. Maj:t bestämmer annat. Enligt 2 mom. gäller detsamma i fråga om älg, hjort eller rådjur som dödas eller anträffas som fallvilt när djuret är fridlyst. Bestämmelser om rätten att disponera över fallvilt har meddelats i 23 § jaktstadgan (1938:279). När det gäller älg, hjort eller rådjur får enligt 2 mom. sådant djur, som skadats vid trafikolycka eller av liknande orsak och med anledning härav dött eller avlivats under fridlysningstid, behållas av jakträttsinnehavaren om han i enlighet med föreskrifter, som meddelas av naturvårdsverket, bistått med att vid behov spåra och avliva djuret eller ta hand om det.

Naturvårdsverket har i samråd med rikspolisstyrelsen genom skrivelse till länsstyrelserna den 26 april 1968 utfärdat föreskrifter angående vad som skall iakttas när älg, hjort eller rådjur trafikskadats. Vidare har rikspolisstyrelsen utfärdat anvisningar för omhändertagande av trafikskadade djur (se föreskrifter och anvisningar för polisväsendet, FAP, 226-1). Sammanfattningsvis innebär naturvårdsverkets och rikspolisstyrelsens anvisningar följande. Polisen skall om så bedöms nödvändigt göra en undersökning på olycksplatsen. Jakträttsinnehavaren skall underrättas om att djuret skadats eller dödats på dennes jaktmarker. Anträffas djuret skadat på eller i närheten av olycksplatsen skall det om så erfordras snarast avlivas varvid allmänna djurskydds krav skall iakttas. Om jakträttsinnehavaren vill behålla djuret skall han sticka och passa det samt svara för transporten. Åtgärder bör dock vidtas av polisen eller av denna tillkallad lämplig person så att köttet inte förstörs innan jakträttsinnehavaren anländer. Anträffas ej djuret på eller i närheten av olycksplatsen skall det eftersökas under överinseende av polisen eller på polisens uppdrag. Eftersöket skall om så lämpligen kan ske genomföras av jakträttsinnehavaren eller någon som han utsett. I annat fall skall lämplig person med spårhund tillkallas.

Angående förfarandet vid avlivning av skadade djur har rikspolisstyrelsen i samråd med dåvarande veterinärstyrelsen och Svenska jägareförbundet utfärdat föreskrifter och anvisningar (se FAP 226-2) vari utförligt regleras när och hur skadade tama och vilda djur skall avlivas. Rikspolisstyrelsen har vidare i samråd med bl. a. Jägareförbundet utarbetat viss utrustning för avlivande av trafikskadat villebråd och av andra djur. Utrustningen, som bl. a. består av en studsare och ett hagelgevär, har distribuerats till samtliga polisdistrikt. (Se rikspolisstyrelsens tekniska meddelanden II:23-1.)

I den reguljära polisutbildningen ingår viss undervisning som är av intresse i detta sammanhang. Under grundutbildningen, som pågår i 40 veckor, genomgås bl. a. bestämmelserna angående omhändertagande och avlivande av trafikskadat vilt. I den högre poliskursen, som beivras av alla polismän åtta-tio år efter grundutbildningen, ingår bl. a. genomgång av naturvårdsverkets och rikspolisstyrelsens anvisningar angående omhändertagande av trafikskadat vilt och demonstration av moderna jaktvapen.

I fråga om utbildning i handhavandet av den till polisdistrikten levererade jaktutrustningen har rikspolisstyrelsen föreskrivit att utbild-

ningen vid behov skall ombesörjas av vederbörande polismästare, att inom varje polisdistrikt bör finnas ett antal polismän som kan använda utrustningen på ett riktigt sätt samt att till denna grupp i första hand bör uttас polismän som är kunniga jägare. Rikspolisstyrelsen har vidare fastställt att totalt 1 765 polismän inom polisdistrikten bör genomgå sådan utbildning.

Med anledning av motionskravet att poliserna skall avlägga skjutprov för jaktlicens kan följande tilläggas.

Enskild persons rätt att inneha jaktvapen regleras i vapenförordningen (1949:340). Med stöd av 42 § nämnda förordning har Kungl. Maj:t fastställt föreskrifter och anvisningar rörande tillämpning av vapenförordningen, vari bl. a. uttас att för tillstånd till innehav av jaktvapen som regel bör krävas att sökanden genom intyg styrker sin skjutskicklighet och sin lämplighet i övrigt att handha jaktvapen. Är fråga om vapen för jakt efter älg eller annat högvilt bör som regel i stället krävas att sökande avlagt godkänt prov för erhållande av Svenska jägareförbundets älgskyttemärke i brons.

Språkundervisning för viss polispersonal

Motionsskälen

I motionen 1973:597 påpekas att polisen ofta är den myndighet med vilken invandrare först får kontakt. Motionärerna framhåller, att det är angeläget att invandrarna vid sin ankomst till Sverige får information som hjälper dem till rätta och att de har möjlighet att ställa frågor och få dem korrekt besvarade. Det är också viktigt att den utredning som polisen har att göra i utlänningsärenden blir riktig och att alla väsentliga uppgifter kommer fram. Enligt motionärerna uppstår ofta missförstånd mellan polis och invandrare till följd av språksvårigheter.

Allmänt

För anställning som polisaspirant är minimikravet i fråga om skoluterbyggnad att sökanden erhållit slutbetyg från grundskolans årskurs 9, teoretisk linje, med lägst betyget 3 i bl. a. engelska. Under senare år har en allt större del av antagna haft studentexamen eller genomgått treårig linje vid gymnasium. Av dem som antagits under budgetåret 1971/72 hade sålunda omkring 26 procent gymnsiekompetens eller studentexamen.

Enligt kursplanerna för den grundutbildning, som varje nyanställd polisaspirant skall genomgå, skall undervisning i engelska förekomma i 40 timmar.

Genom 9 § förvaltningslagen (1971:290) har förvaltningsmyndigheter, dit bl. a. polismyndighet hänförs när den handlägger andra ärenden än sådana som avser verksamhet till förekommande eller beivrande av

brott, bemyndigats att vid behov anlita tolk när de har att göra med någon som ej behärskar svenska språket. Vid sidan av den allmänna bestämmelsen i förvaltningslagen finns särskilda regler om anlitande av tolk i olika specialförfattningar. I 42 § fjärde stycket utlänningslagen (1954:93) förutsätts att myndighet kan anlita tolk vid förhör i utlänningsärenden.

Något enhetligt system för rekrytering av tolkar inom polisväsendet finns inte. Vid de tre största polisdistrikten finns en relativt stabil kärna av tolkar, av vilka en del tjänstgjort fem–tio år eller längre. Inte sällan tjänstgör dessa tolkar även inom domstolsväsendet.

Med undantag för den tolkutbildning för militära behov som bedrivs vid arméns tolkskola förekommer i Sverige inte någon högre tolkutbildning. På universitetsnivå förekommer dock viss språkundervisning som har betydelse för blivande tolkar och översättare, bl. a. kan vid något eller några universitet studeras de vanligaste invandarspråken, t. ex. finska, serbokroatiska och grekiska.

För att tillgodose de akuta utbildningsbehoven framför allt hos dem som redan var verksamma som tolkar bland invandrare inledde en arbetsgrupp för invandrarfrågor inom inrikesdepartementet våren 1968 en försöksverksamhet med korta intensivkurser för tolkar inom olika specialområden. Verksamheten övertogs år 1969 av statens invandrarverk. Från att inledningsvis ha omfattat endast kurser för finska tolkar har verksamheten successivt utökats, och kurser har nu genomförts i ett tiotal invandarspråk. Inom ramen för verksamheten bedrivs också försök med examination av tolkar inom rätts- och polisväsendet.

Utredningar m. m.

Den år 1968 tillsatta invandrarutredningen (In 1969:22), som har till uppgift att utreda invandrares anpassningsproblem m. m., avgav i november 1972 ett delbetänkande (SOU 1972:83) om bl. a. samhällets tolkservice, vari framläggs förslag till riktlinjer för en förbättrad tolkservice samt om utbildning och auktorisation av tolkar. I betänkandet framhålls bl. a. att många statliga organ rekryterar personer med kunskaper i invandarspråk till tjänster där kontakter med invandrare ofta förekommer. Enligt utredningen är denna utveckling positiv, och ytterligare åtgärder bör vidtas från berörda myndigheters sida för att i all möjlig utsträckning rekrytera personer med sådana språkkunskaper. Utredningen rekommenderar vidare att myndigheter och organisationer med invandrarkontakter som ett led i personalutbildningen skall anordna kurser av olika omfattning i invandarspråk. Vidare föreslås att samhällsorganen bör i ökad utsträckning inrätta fasta tolk- och översättartjänster. Utredningen erinrar om att en sådan ordning skapar garantier för att tolk eller översättare alltid finns tillgänglig hos samhällsorganet och att tolken eller översättaren har de särskilda kvalifikationer som behövs för att han skall kunna fullgöra sin uppgift tillfredsställande. Vidare framhålls att rekrytering av språkkunniga personer som är fast knutna till visst organ

kan vara motiverad av ekonomiska skäl. Betänkandet har remissbehandlats och är för närvarande föremål för överväganden inom inrikesdepartementet.

I propositionen 1973:115 med förslag till åtgärder för att bekämpa brottsligheten och förbättra den allmänna ordningen togs upp vissa frågor angående rekryteringen av polismän. Departementschefen framhöll härvid att för antagning till polisaspirant bör gälla i huvudsak samma krav som uppställs för allmän behörighet till högre utbildning. De närmare kompetenskraven fick emellertid enligt departementschefen övervägas ytterligare. Med hänsyn till att åtskilliga för polisyrket lämpliga personer saknat möjlighet att genomgå gymnasial utbildning måste även sådana som har annan utbildning i viss utsträckning komma i fråga vid rekryteringen. Departementschefens uttalande i denna del lämnades utan erinran av riksdagen (se JuU 1973:26, rskr 1973:258).

Utskottet

Omhändertagande av sårade och skadade djur

I motionen 1973:272 framhålls att det är polisens uppgift att uppsöka och avliva trafikskadade djur. Enligt motionärerna förekommer under den allmänna polisutbildningen – bortsett från kortare kurser inom de olika polisdistrikten – inte någon undervisning i hur denna uppgift skall lösas. Motionärerna anser att polisaspiranter bör delta i genomgång av hur man slaktar och tar till vara skadat vilt och att polismän skall avlägga prov för jaktlicens. Önskemålen bör enligt motionärerna tillgodoses genom ändring av kursplanerna för polisaspiranter.

Den alltmer ökande trafiken medför att årligen ett stort antal djur dödas eller skadas på våra vägar. I likhet med motionärerna anser utskottet att det är viktigt att polisen har möjlighet att på ett tillfredsställande sätt omhänderta och avliva de trafikskadade djur som inte tas om hand av djurens ägare, jakträttsinnehavare eller annan lämplig person. Som framgår av den ovan lämnade redogörelsen är det sörjt för att alla polismän under sin utbildning orienteras om gällande bestämmelser och föreskrifter rörande omhändertagande och avlivande av skadade djur samt att det inom varje polisdistrikt skall finnas tillgång till lämplig jaktutrustning och personal som genomgått utbildning i utrustningens handhavande. Härigenom får enligt utskottets mening syftet med motionen anses i huvudsak tillgodosett, och utskottet kan inte förorda att utbildningen på detta område – måhända på bekostnad av andra och viktigare utbildningsmoment – utökas i enlighet med motionärernas förslag. Utskottet avstyrker alltså bifall till motionen 1973:272.

Språkundervisning för viss polispersonal

I motionen 1973:597 påpekas att polisen ofta är den myndighet, med vilken invandrare först får kontakt. Motionärerna framhåller att det är

angeläget att invandrarna vid sin ankomst till Sverige får information som hjälper dem till rätta och att de har möjlighet att ställa frågor och få korrekta svar. Det är också viktigt att den utredning som polisen har att göra i utlänningsärenden blir riktig och att alla väsentliga uppgifter kommer fram. Enligt motionärerna uppstår ofta missförstånd mellan polis och invandrare till följd av språksvårigheter. Mot angiven bakgrund yrkar motionärerna att polismän som är stationerade på "invandrarorter" skall genomgå viss undervisning i de vanligaste invandrar språken och att tiden för denna utbildning skall inräknas i tjänstgöringstiden.

Utskottet delar uppfattningen att det är angeläget att de myndigheter som regelmässigt har kontakter med invandrare har tillgång till personal med erforderliga språkkunskaper och ser med tillfredsställelse att under senare år åtgärder vidtagits för att tillgodose behovet härvidlag. Sålunda har alltsedan år 1968 pågått en försöksverksamhet med korta intensivkurser för tolkar inom olika specialområden. Inom ramen för verksamheten bedrivs också försök med examination av tolkar inom rätts- och polisväsendet. Genom den år 1971 antagna förvaltningslagen (1971:290) har öppnats möjlighet för myndigheter att i förvaltningsärenden vid behov anlita tolk.

Förslag har även framlagts om mer långtgående åtgärder. Den år 1968 tillsatta invandrarutredningen (In 1969:22), som har till uppgift att utreda invandrades anpassningsproblem m. m., avgav sålunda i november 1972 ett delbetänkande (SOU 1972:83) om samhällets tolkservice med förslag om utbildning och auktorisation av tolkar. I betänkandet framhålls att bl. a. många statliga organ rekryterar personer med kunskaper i invandrar språk till tjänster där kontakter med invandrare ofta förekommer. Enligt utredningen bör ytterligare åtgärder vidtas för att i all möjlig utsträckning rekrytera personal med sådana språkkunskaper. Utredningen rekommenderar vidare att bl. a. myndigheter med invandrankontakter som ett led i personalutbildningen anordnar kurser i olika omfattning i invandrar språk samt att samhällsorganen i ökad utsträckning inrättar fasta tolk- och översättartjänster. Utredningen erinrar om att en sådan ordning skapar garantier för att tolk eller översättare alltid finns tillgänglig hos samhällsorganet och att tolken eller översättaren har de särskilda kvalifikationer som behövs för att han skall kunna fullgöra sin uppgift tillfredsställande. Betänkandet har remissbehandlats och är för närvarande föremål för överväganden inom inrikesdepartementet.

Med hänsyn till de åtgärder som sålunda vidtagits eller aktualiserats bör motionen inte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Utskottets hemställan

Utskottet hemställer

- A. att riksdagen beträffande omhändertagande av sårade och skadade djur avslår motionen 1973:272;

B. att riksdagen beträffande språkundervisning för viss polispersonal avslår motionen 1973:597.

Stockholm den 17 oktober 1973

På justitieutskottets vägnar

ASTRID KRISTENSSON

Närvarande: fru Kristensson (m), fröken Bergegren (s), herr Dockered (c)*, fröken Mattson (s), herrar Johansson i Växjö (c), Nygren (s), Westberg i Ljusdal (fp), Polstam (c)*, fru Bergander (s), herrar Schött (m), Petersson i Röstänga (fp), Karlsson i Ronneby (s)* och Alf Pettersson i Malmö (s).

* Ej närvarande vid betänkandets justering

